

* СТУДЕНТСЬКА ТВОРЧІСТЬ * СТУДЕНТСЬКА ТВОРЧІСТЬ *

Щоб творити добру літературу, потрібний відповідний настрій, піднесений стан. Тобто, ті складові, які створюють неповторну атмосферу і стан душі, що підносять людину над буденністю. Коли приходимо до театру, налаштовуємо камертон душі на очікування дива. Театр — мистецтво, в якому людське життя відтворюється живою, конкретно людською дією. Актор відтворює дійсність за допомогою мовлення, живих сценічних рухів, жестів, міміки. Якщо взяти до уваги властиву театрові безпосередність емоційно-почуттєвого впливу акторської гри, то стає очевидним ідейно-художній вплив, яким володіє театр. Утім, сьогодні запро-

шуємо до театру незвичайного, але із "родзинкою", яка полонила серця глядачів. Знайомтеся — аматорський театр "Вавилон", у "послужному списку" якого — цілковито достойний доробок. Як засвітілася зірка "Вавилону" і чи стала вона щасливою? Хто такі вавилоняни? Як стати частинкою цього колективу, що об'єднує небайдужих людей? Про це та інше розмовляємо із незмінним художнім керівником та режисером театру, доцентом кафедри української літератури Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова Іриною Савченко.

людей, об'єднаних спільною ідеєю, роботою, сценою. Людей однієї групи крові. І хоча вавилоняни гострі на язик і, як зізнається Ірина Віталіївна, можуть під'юджувати навіть її (бо під час репетиції виникають найрізноманітніші ситуації), роблять вони це доброзичливо і толерантно.

Педагогіка — це мистецтво

Зрештою, вавилоняни — студенти Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. Важливість їхньої майбутньої місії важко переоцінити. Адже педагог торкається запевітних струн дитячої душі, формує гармонійну особистість. Про розуміння педагогіки як мистецтва писав К.Ушинський: "Ні політику, ні медицину, ні педагогіку не можна назвати науками в цьому строгому розумінні, а тільки мистецтвами, які мають на меті не вивчення того, що існує незалежно від людини. Наука лише вивчає те, що існує або існувало, а мистецтво прагне творити те, чого немає..." Ще одна думка, що стосується педагогіки: "Ми не надаємо педагогіці епітета вищого мистецтва, тому що слово — мистецтво — уже відрізняє її від ремесла. Усяка практична діяльність, що прагне задовольнити вищі моральні і взагалі духовні потреби людини, тобто ті потреби, які належать виключно людині і становлять виключно риси її природи, це вже мистецтво. У цьому розумінні педагогіка буде, звичайно, вищим з мистецтв, бо вона прагне задовольнити найбільшу потребу людини й людства — їхнє прагнення до вдосконалення у самій людській природі; до удосконалення самої природи людини — її душі й тіла; а вічно передуючий ідеал цього мистецтва є довершена людина". Кожен урок творчого вчителя не схожий на попередній. Причому, і перед актором, і перед учителем кожного разу постає дилема: як подати знайомий матеріал так, як вперше? На що особливість свого часу звертав К.

набагато пізніше їх — В.Шаталова, М.Щетініна, М.Гудзика — назвали педагогами — новаторами. Утім, усіх їх об'єднувало бажання працювати у "школі радості", адже урок — це завжди театр одного актора. Звичайно, це не проста справа, яка потребує мінімум подолати власні лінощі та інерцію. Максимум — зробити учнів щасливими від перебування на уроці, у школі; від спілкування з учителем на уроці. Досвідчені вчителі переконані: починаючи зі студентських років, важливо опанувати курс практичного педагогічного мистецтва. З чого слід розпочинати? З осмислення педагогічної дії. Педагогічну дію з театральною єднає їхня органічність, яка зумовлює процес творчості за законами самої природи. Це означає, що і актор, і педагог, як і в житті, повинні набути досвіду по-справжньому бачити, слухати, мислити, переживати, — пишуть автор посібника "Краса педагогічної дії" Ф.Зязюн та Г.Сагач. — Якщо акторові доводиться на сцені по-новому навчатися всьому тому, що йому добре знайоме в житті, то педагогові необхідно навчатися бути природним, самим собою з поглибленим баченням життя через призму своєї професії. Однак і йому не завадить органічність своєї дії постійно тренувати для умов публічності". Про важливість навчання бути природним писав вже згадуваний педагог-новатор Віктор Шаталов: "Молодий педагог вперше переступає поріг класу. Скільки складнощів його очікує! У нього немає досвіду, і йому ні з чим порівнювати кожну нову педагогічну ситуацію. Він навчається бути і врівноваженим, і суворим і поступливим, і вимогливим, і незворушним, і життєрадісним...Якщо всі ці якості йому допомогли виробити у вищому навчальному закладі педагога — наставника, то тоді йому необхідно бути самим собою, але це трапляється, на жаль, не часто. А діти не чекають. У них свої критерії і судження..."

Театр особистостей

...І в цьому ще одна "родзинка" театру "Вавилон": наблизити вихованців до мистецтва прекрасного. Театр справді здатен на дива, зміню-

Від задуму — до втілення ідеї

Запитую у Ірини Віталіївни, як виникла ідея появи масштабного проекту, яким є "Вавилон". Утім, як з'ясується, 12 років тому ніхто не думав про те, що "Вавилон" стане таким запитуваним і популярним. "На той час склалася така ситуація, коли потрібно було забезпечити певні культурно-просвітницькі заходи. Перший виступ колективу відбувся 13 грудня 2001 року у Музеї видатних діячів української культури, де була представлена літературно-музична композиція та уривки з комедії М. Старицького "За двома зайцями". Підібралися ініціативні студенти, які мали театральний хист і підготували літературно-музичну композицію. Перший досвід засвідчив, що це доволі цікаво не лише студентам, але й мені. Першими нашими кроками стала літературно-мистецька вітальня, де ми працювали із відомими поетами: Раулем Чилачавою, Борисом Олійником, Іваном Драчем.", — розповідає Ірина Савченко. Режисер має власні пріоритети у драматургії, тож у репертуарі театру з'явилися постановки комедій М. Куліша "Хулія Хурина", "Мина Мазайло" та "Блаженний острів Саватія Гуски" (за п'єсою "Отак загинув Гуска"). Напевно, для багатьох стало несподіванкою, що на фестивалі "Київська театральна весна" саме "Блаженний острів Саватія Гуски" було визнано кращою виставою -2011. Ірина Віталіївна пригадує, що ця відзнака стала знаковою для колективу театру, адже вперше відчули себе професійними акторами: "Ми грали

Театр "Вавилон": наближення до прекрасного

такі — як корабель назвеш...Саме тоді один зі студентів, Олексій Ситник, і запропонував цю незвичну назву. Театр "Вавилон"- вавилоняни —

ченко працює над тим, аби "Вавилон" змінив внутрішній світ вихованців, які змінюються на очах. Це вже не аморфна "сіра маса", яка розчиняється у гамірливому натовпі вулиць. Натомість, робота у театрі змінює цих юнаків і дівчат. Вони стають іншими — внутрішньо красивими і...розкритими...А такі чесноти можуть бути притаманні лише духовно багатим особистостям. Недаремно на цю внутрішню красу звертає увагу досвідчений педагог, мама Ірини Віталіївни. Вона може годинами розглядати фото, милуватися юними одухотвореними обличчями. Бо такими їх створює магічна сила мистецтва. "Я нагадую студентам-акторам, що вони зовсім не зобов'язані любити один одного. Утім, кожен має віднайти у партнерові по сцені щось таке, що "чіпляє",

на малій сцені Театру юного глядача. Напевно, переважна більшість студентів відчувала себе акторами справжніми. Усі театральні служби працювали на нас, і ми відчували величезну відповідальність". Із роботою впоралися на "відмінно". З'явилося бажання удосконалювати себе, працювати над власним іміджем. Важливим є те, що студенти особливо трепетно ставляться до творчості Тараса Шевченка. І це не просто "робота з матеріалом", це особливий стан, спроба осмислити геніальну постать поета (вагомий доробок — театральні постановки поем Т.Шевченка "Кавказ", "Сон", "Великий льох"). Утім, "родзинкою" театру є те, що тут здебільшого працюють із сучасною драматургією. Годі говорити про те, наскільки це підносить працю сучасних драматургів, яким доволі складно реалізувати себе. Так, у репертуарі театру — вистави "Повернення у нікуди" (за п'єсою Лесі Демської); "Голгофа" (за п'єсою "Сім кроків до Голгофи" Олега Гончарова); "Зачаровані потвори" (за п'єсою С.Щученка); перша постановка п'єси О.Гавроша "Ромео і Жасмін".

Вавилоняни — люди однієї групи крові

У 2009 році колективу було присвоєно звання "Народний аматорський колектив". Напевно, — припускаю, — такий достойний доробок спонукав декого зі студентів по-іншому поглянути на акторську професію. Можливо, хтось вирішив пов'язати з нею своє майбутнє?.. "Щоб відповісти на це запитання, звернімося до незвичної назви театру — "Вавилон". Недаремно кажуть, як багато залежить від назви. Тим більше, якщо назва ця мистецького колективу. "Де б ми не з'являлися, нас скрізь запитують: "А ви не боїтеся?..." — посміхається Ірина Віталіївна. Зрозуміло, що спрацює асоціативне мислення, коли назва асоціюється із Вавилонською вежею. Пані Ірина пригадує, як усі гуртом, методом "мозкового штурму", підбирали наймення своєму дітищу. І відчували спільну відповідальність за його подальшу долю. Бо — знову ж

філософське осмислення непростих явищ життя...Цей асоціативний ряд можна продовжити...Ірина Савченко — про філософське осмислення цих непростих явищ: "Вавилонська вежа була зруйнована тоді, коли люди почали добиратися до Бога...От і виникає філософська концепція: можна працювати над власним удосконаленням, реалізовувати себе і йти далі...Утім, завжди пам'ятати про певну межу, яку нікому не дозволено переступати. Якщо порушити це правило і переступити через невидиму межу — морально-етичну, світоглядну — то наслідки можуть бути не передбачені..." Впаде Вавилонська вежа, бо нікому не дозволено стати вищим над вищими силами. У Ірини Віталіївни виробився свій підхід до праці на сцені: можна і треба удосконалювати себе (бо немає меж для самовдосконалення), але не варто йти...на професійну сцену. Здавалося, слова режисера можуть заперечити ті, хто вирішив пов'язати себе зі сценою! Утім, на пам'яті режисера усі спроби стати професійним актором не увінчалися успіхом. Що це? Збіг обставин? Втручання якихось вищих сил? А, можливо, лише привід ще раз замислитися над власною долею? І розуміння того, що акторство — надзвичайна важка, виснажлива і невдячна професія? Застерегаючи студентів від такого вибору, Ірина Сав-

прив'язує один до одного. Без цього не можна, адже кожен актор, який виходить на сцену, має бути впевнений у своєму партнерстві, у його моральних якостях. На щастя ми позбавлені таких явищ, які притаманні професійному театрові. У нас немає лицемірства, брехні, недоброзичливості. Люди, які захворіли на цю "недугу", не приживаються у театрі. Між нею та іншими акторами виникає стіна, і ця людина йде", — ділиться спостереженнями пані Ірина. І тому у ланцюжку — театр "Вавилон" — вавилоняни — виникає така складова, як вавилонянство. І саме вавилонянство дорівнює духовному братству

Станіславський, який вбачав основу своєї системи не в таланті і темпераменті, а в проблемі правильного сценічного самопочуття. І акторові, і педагогові надзвичайно складно, оскільки майже весь час доводиться працювати із відомим матеріалом. Виникає запитання: як же захопитися цим матеріалом самому і захопити інших? Як зробити постійно повторюваний процес по-новому творчим? Творче самопочуття в педагогічній чи акторській дії зі знайомим матеріалом завжди хвилювало і практиків, і теоретиків. Не випадково про це писав К.Ушинський: "Повторюючи двадцяті раз одне й те ж, учитель, звичайно, не може говорити з тим натхненням яке збуджує увагу і симпатію слухачів; а між тим, він не має жодної методики, яка б допомогла йому відчувати і підтримувати цю увагу". Педагог — це дивовижна професія, яка передбачає оволодіння багатьма складовими. І тому не часто доводиться чути таку характеристику: "Це розумний педагог!" Адже ця характеристика стосовно педагога не завжди визначає його чесноти. Справжній педагог, як і актор, заслуговує на найвищу оцінку: "Ви — талановитий педагог!" Якщо спостерігати за роботою талановитого педагога, впадає в очі його природність, привабливість, уміння відразу встановити контакт з аудиторією. Ще у 70-90-х роках минулого століття над цими питаннями замислювалися педагоги, які не вписувалися у стереотипи тогочасної ідеологічної системи. Це вже

ючи студентів, збагачуючи їхній внутрішній світ. Ірина Віталіївна — не лише талановитий режисер, але й досвідчений педагог. Щодня вона має змогу спостерігати за студентами — юнаками і дівчатами з різними характерами і долями. Не варто покладатися на перші враження, адже внутрішній світ людини розкривається під час знайомства. Своїм вихованцям Ірина Віталіївна повторює: "Студентські роки — неповторні. Вони мають бути максимально наповнені корисними справами". Якщо після лекції студент поспішає до бібліотеки — чудово. Має якийсь захоплення? Це свідчить про те, що молода людина працює і самовдосконалюється. Головне — не згаяти час, не змарнувати юні роки лінощами... Тому вавилоняни — це братство одностудентів — спілкуються не лише під час репетицій. Разом зі своїм наставником вони мандрують, відвідують музеї, виставки, вирушають на екскурсії. Їхнє дозвілля — змістовне, наповнене корисними справами. Іноді, коли студент працює над роллю, від роботи його може відірвати телефонний дзвінок. Тоді юний актор відповідає пошепки турботливій матері: "У мене репетиція..." Утім, батьки вже знають: репетиції відбуваються щовівторка, щосереди, щочетверга. І саме в цей час, з 16.00 до 21.00, їхні діти-актори зайняті. Все, як у справжньому театрі: "Тихо! Йде репетиція!" Відома істина: щоб розвиватися, душа повинна працювати. І чим важче, тим більших здобутків досягнеш у житті. Головне, застерігають психологи, уникнути так званого "паразитного емоціоналізму", коли людина зникає реалізовувати свої емоційні потреби не через власну творчість, а лише очікує впливу на себе ззовні. Тому, радять педагоги, потрібно якнайширше залучати дітей до мистецької діяльності і... дуже обережно користуватися послугами телебачення. Вавилоняни щасливо уникнули такої долі. Коли душа працює, весь світ наповнюється гармонією і красою.

**Наталія
ОСИПЧУК,**
кор. "Освіти"